

Opschoonactie moet fout met vrij ZI-nummer voorkomen

Omdat elektronische uitwisseling van vrije ZI-nummers kan leiden tot ernstige incidenten, dienen apotheken hun assortiment zo snel mogelijk op te schonen. Producenten en GDS-leveranciers hebben de afgelopen maanden al meer dan 1100 artikelen laten opnemen in de G-Standaard.

Auteurs

**Arianne van Rhijn,
Jacqueline
Santen-Reestman en
Bas van der Meer**

Een poliklinische apotheek levert aan een patiënt drie geneesmiddelen, waaronder thalidomide. De apotheek heeft voor dit artikel een record aangemaakt met een vrij ZI-nummer – een zogenaamd 90.000.000-nummer – omdat het product van Fagron niet is aangemeld bij de G-Standaard. Als de patiënt in de eigen apotheek komt, ziet de assistent via OZIS dat twee middelen zijn afgeleverd in de

poliklinische apotheek. In het gesprek met de patiënt komt zij er achter dat nog een geneesmiddel is afgeleverd, dat zij niet kan zien in het AIS. Dit blijkt thalidomide te zijn. Dankzij de oplettendheid van de assistent bewaakt de apotheek nu goed op het gebruik van thalidomide door deze patiënt.

Bovengenoemd incident, dat werd gemeld bij de Centrale Medicatie-incidenten Registratie (CMR), geeft aan hoe belangrijk het is om het gebruik van vrije ZI-nummers zoveel mogelijk te beperken. Dat was ook een van de aanbevelingen in de alert die CMR vorig jaar mei uitbracht. Aanleiding hiervoor was een oudere dame die in haar baxterrol dexamethason 20 mg-tabletten ontving in plaats van melatonine, dat in de apotheek werd aangeschreven. De oorzaak was het gebruik van vrije ZI-nummers, die per apotheek gekoppeld kunnen zijn aan een ander product. Elektronische uitwisseling tussen apotheken kan dan leiden tot missen van het geneesmiddel of foutieve uitwisseling.

Tienmaal te hoog

CMR ontving recent een soortgelijk incident. Een jongen van 15 jaar met cystische fibrose krijgt zijn medicatie in baxterzakjes geleverd. Een van de geneesmiddelen is vitamine K, eenmaal per dag vijf tabletten van 1 mg. De moeder van de jongen neemt contact op met de apotheek met de vraag of het klopt dat de tabletten vitamine K er anders uitzien. De apotheek wil de zakjes zien en

‘Blokkeer alle vrije artikelnummers’

Om incidenten met vrije ZI-nummers te voorkomen, is een serie aanbevelingen opgesteld.

- Maak een overzicht van artikelen met vrije ZI-nummers in het assortiment. Loop na of deze vervangen kunnen worden door een artikel dat is aangemeld in de G-Standaard.
- Vraag bij GDS-leverancier en doorleverende bereidingsapotheken een lijst van producten met ZI-nummers op.
- Blokkeer of verwijder de eerder gebruikte vrije artikelnummers uit het assortiment, zodat deze niet herhaald kunnen worden uit de historie.
- Controleer bij alle GDS-patiënten en patiënten in herhaalservice of er producten met een vrij ZI-nummer in het GDS-/herhaalbestand staan. Laat wijzigingen in deze aanschrijfbuffer goed controleren.
- Indien een vrij ZI-nummer in gebruik moet blijven omdat er geen product in de taxen beschikbaar is, controleer dan of de onderliggende waarden goed zijn ingevuld. Zorg dat alleen de omschrijving wordt uitgewisseld en niet het lokale ZI-nummer. Neem contact op met softwarehuizen om dit te laten aanpassen.
- Controleer herhaalrecepten van geneesmiddelen met een vervallen ZI-nummer alsof het een eerste uitgifte betreft.

HET GEBRUIK VAN VRIJE ZI-NUMMERS LEIDDE ERTOE DAT IN BAXTERZAKJES EEN TIENMAAL HOGERE DOSERING VITAMINE K TERECHTKWAM DAN VOORGESCHREVEN.

vraagt ook foto's op bij de baxterleverancier. Het blijkt dat tot voor kort tabletten van 10 mg vitamine K werden geleverd. De apotheek schreef het artikel aan met een zelfgemaakt artikel in de taxe, waaraan het Z-Index-nummer van vitamine K 10 mg was gekoppeld. De baxterleverancier las dus vitamine K 10 mg, terwijl de apotheek de 1 mg-tabletten aanschreef in het systeem. De verandering in tabletten had te maken met het feit dat de apotheek sinds kort de vitamine K 1 mg-tabletten aanschrijft via het in de G-Standaard opgenomen product. Nu las de baxterleverancier dus 1 mg in plaats van 10 mg. Na onderzoek bleek dat de jongen sinds augustus 2013 een tienmaal hogere dosis vitamine K gebruikte dan bedoeld. Gelukkig ondervond deze patiënt hiervan geen nadelig effect.

1100 artikelen

De belangrijkste aanbeveling voor producenten en GDS-leveranciers in de alert was hun producten te laten opnemen in de G-Standaard. Inmiddels is aan deze oproep, mede dankzij het project Schone Lei, grootschalig gehoor gegeven. In de afgelopen maanden zijn de assortimenten van vier landelijk leverende grootbereiders opgenomen in de G-Standaard. Het gaat om Pharmaline, de Magistrale Bereider, de Collegiale Bereiding en de Centrale Bereidingsapotheek Nederland (CEBAN). Ruim 1100 nieuwe geneesmiddelen zijn nu voorzien van een

ZI-nummer, farmaceutische gegevens en medicatiebewaking.

Apotheken dienen nu zo snel mogelijk hun assortiment op te schonen om de kans op gelijksoortige incidenten verder te verkleinen. De eerder gebruikte artikelnummers zullen geblokkeerd moeten worden, zodat deze bij herhalen uit de historie niet opnieuw aangeschreven kunnen worden. Ook bestanden voor GDS-leveranciers moeten worden nagelopen. ■

Arianne van Rhijn en Jacqueline Santen-Reestman zijn beiden apotheker en werkzaam bij Stichting Portaal voor Patiëntveiligheid/CMR. Bas van der Meer werkt als Productmanager Wet- en regelgeving bij Z-Index.

Prioriteit CMR: makkelijker melden

De CMR-databank ontving afgelopen jaar 2235 meldingen van 250 openbare apotheken: een afname van ruim 30% vergeleken met 2012. Het aantal meldingen van ziekenhuizen daarentegen nam toe met bijna 30% tot meer dan 12.000.

Dit komt mede doordat meer ziekenhuizen een technische koppeling hebben gemaakt tussen het interne registratiesysteem en de CMR-databank. VIM-meldingen worden daarmee vrijwel automatisch doorgezonden naar de CMR.

Een dergelijke koppeling is ook mogelijk voor interne systemen van openbare apotheken (Smile, Equse, Q-link). De CMR-organisatie heeft als prioriteit dit verder te verbeteren. Daarnaast kijkt zij naar mogelijkheden om het melden te vereenvoudigen.

EEN OUDERE
DAME KREEG
DEXAMETHASON
IN PLAATS VAN
MELATONINE